

Biblioteca ASTRA,
Corpul B

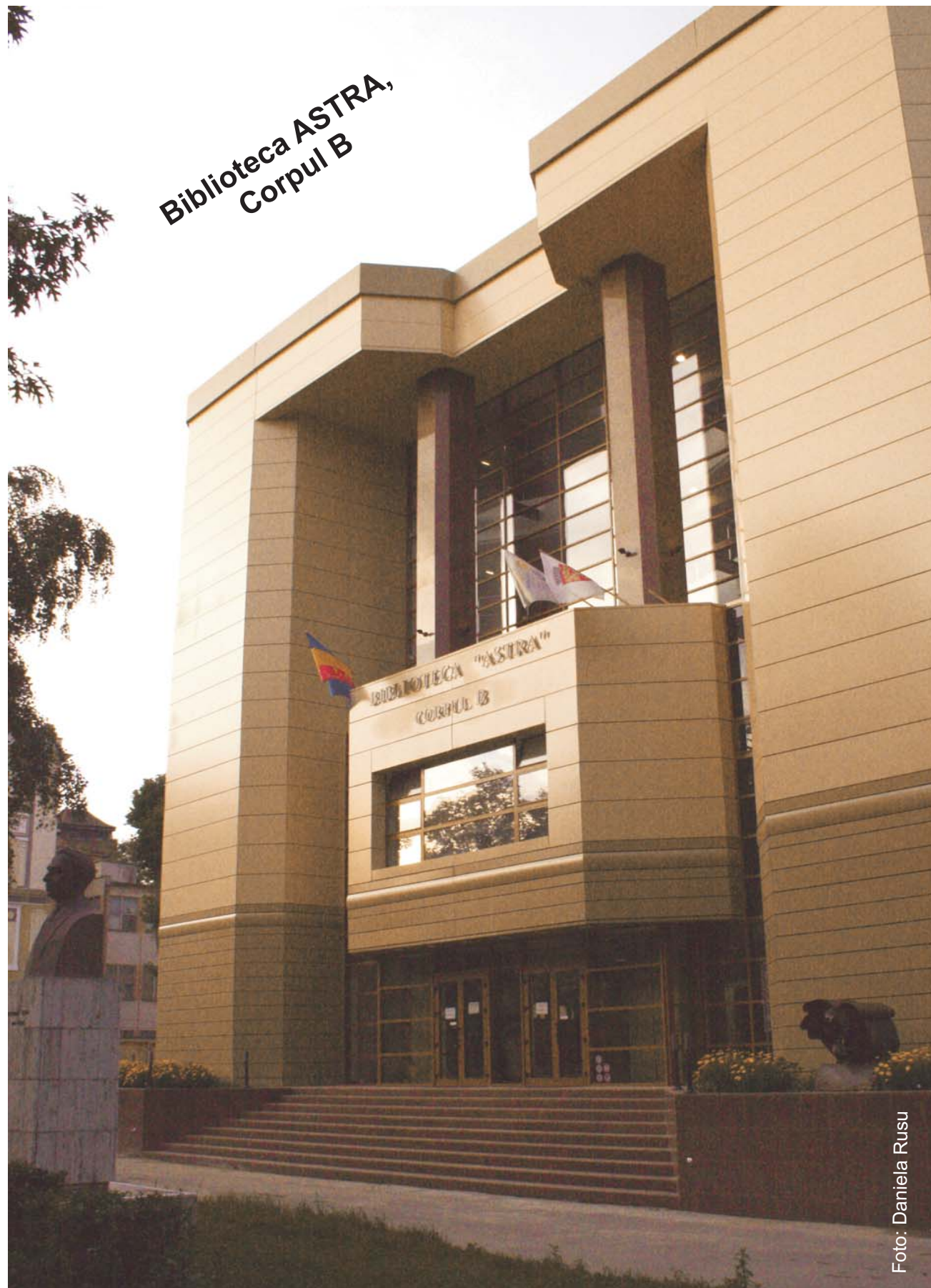
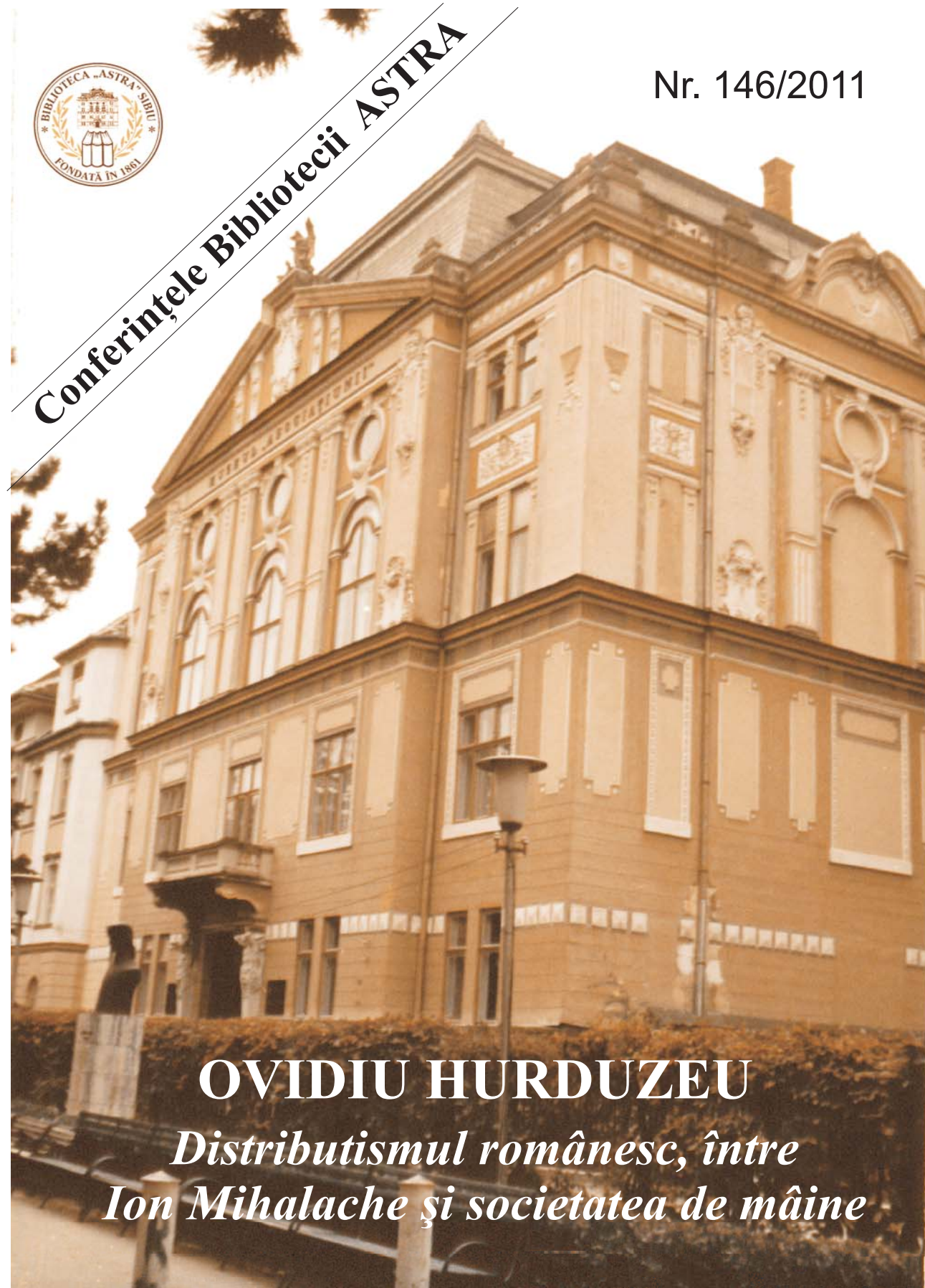


Foto: Daniela Rusu



Conferințele Bibliotecii ASTRA

Nr. 146/2011



OVIDIU HURDUZEU
*Distributismul românesc, între
Ion Mihalache și societatea de mâine*

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Conferințele Bibliotecii ASTRA:

OVIDIU HURDUZEU:

*Distributismul românesc, între Ion Mihalache și
societatea de mâine*

Coordonatorul colecției: Onuc **Nemeș-Vintilă**
Grafică copertă: Daniela **Rusu**
Editor: Daniela **Rusu**

Lucrare realizată de: Schuller Gabriela, Marin Victoria
la Tipografia Bibliotecii ASTRA

Tiraj: 15 exemplare

*Versiunea în format electronic a conferinței se află la Biblioteca ASTRA,
Compartimentul Colecții Speciale*

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Str. G. Barițiu, nr. 5-7, cod 550178
Sibiu, ROMÂNIA
Tel.: +40 269 210551, +40 369 561731, fax: +40 269 215775
Web: <http://www.bjastrasibiu.ro>, e-mail: bjastrasibiu@yahoo.com

ISSN: 1843 - 4754



Ovidiu Hurduzeu

n. 1957

Date bio-bibliografice

S-a născut în București la 12 iunie 1957 din tată bănățean și mamă moldoveancă, ambii părinți de profesie geologi. După absolvirea în 1981 a Facultății de Limbi și Literaturi Străine, secția engleză-franceză a lucrat ca profesor la țară, în satul Vintileanca de lângă Mizil. În 1983 a devenit redactor la Editura Politică (actuala editură Humanitas) unde s-a ocupat cu traduceri din/în limba engleză. În 1988 părăsește definitiv România și se stabilește în SUA.

*

(Din "Istoria Literaturii Române Contemporane 1941-2000" de Alex Ștefănescu):

"Este remarcat de SLAST (în 1982), de Viața Românească (în 1984), dar publicarea primei sale cărți se amână sine die. Ca aspirant la condiția de scriitor, stă multă vreme în anticamera întunecoasă în care stăteau în deceniul nouă al secolului trecut toți tinerii talentați, dornici să debuteze. În 1986 face un prim pas în această direcție, fiind prezent cu două povestiri în volumul colectiv Debut '86, publicat de Editura Cartea Românească. În 1988 îi apare în sfârșit prima carte, Culori vii, forme frumoase..., la Editura Albatros. Dar, lovitură de teatru, la numai o zi după primirea exemplarului de semnal, Ovidiu Hurdzeu se expatriază. Locuiește o scurtă perioadă în Italia, unde își câștigă existența făcând curat într-un hotel, apoi se stabilește în SUA, împreună de data aceasta cu soția sa, Andreea Hurdzeu, pe care reușește s-o aducă din România. Și în America trebuie să lupte cu tot felul de

dificultăți (este printre altele, paznic de noapte la un spital), biografia sa începând să semene cu aceea a lui Jack London (deși nu are vocație pentru asemenea experiențe). În scurtă vreme însă viața sa ia alt curs. Stabilite în California, unde soția lui face o frumoasă carieră de manager, câștigă prin concurs (în competiție cu o sută cincizeci de candidați americani) o bursă la Stanford University și pregătește o teză de doctorat în limba franceză despre Emil Cioran"

*

Din 2003, Ovidiu Hurduzeu locuiește împreună cu soția sa în El Dorado Hills, (lângă Sacramento).

Din această serie au apărut conferințele:

Octavian Paler	<i>Autoportret într-o oglindă spartă</i>	1
Constantin Noica	<i>Eminescu – omul deplin al culturii românești</i>	2
Horia Bernea	<i>Evocat de: Andrei Pleșu, Sabin Adrian Luca, Ion Onuc Nemeș</i>	3
Rodica Braga	<i>Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate</i>	4
Mircea Braga	<i>Întoarcerea ex- librisului</i>	5
Ion Agârbiceanu	<i>Către un nou ideal – 1931 –</i>	6
Ion Agârbiceanu	<i>Necesitatea din care a răsărit <<ASTRA>></i>	7
Inaugurarea Bibliotecii ASTRA, Corpul B, 1 ianuarie 2007		8
Pr. acad. Mircea Păcurariu	<i>– Mitropolitul Andrei Șaguna – 200 de ani de la naștere</i>	9
Ioan Lupaș	<i>Viața și activitatea lui Gheorghe Barițiu</i>	10
Victor V. Grecu	<i>Dreptul limbii</i>	11
Antonie Plămădeală	<i>A plecat și Constantin Noica</i>	12
Giovanni Ruggeri	<i>Muzeul de Icoane pe Sticlă din Sibiel</i>	13
Dorli Blaga	<i>În ciuda vremurilor de atunci, viața lui Blaga la Sibiu a fost frumoasă și luminoasă</i>	14
Octavian Goga	<i>La groapa lui Șaguna</i>	15

George Banu	<i>Actorul european</i>	16
Rita Amedick	<i>Podoabe pentru o sfântă a săracilor</i>	17
Basarab Nicolescu	<i>Întrebări esențiale despre univers</i>	18
Vasile Goldiș	<i>La mutarea bustului lui G. Barițiu în fața Muzeului Asociațiunii</i>	19
Eugen Simion	<i>Constantin Noica – arhitectura ființei</i>	20
Jan Urban Jarnik	<i>Un prieten sincer al poporului nostru</i>	21
Al. Dima	<i>George Coșbuc în Sibiu</i>	22
Octavian Goga	<i>Țăranul în literatura noastră poetică</i>	23
Răzvan Codrescu	<i>Doctorul Nicolae C. Paulescu sau Știința lui Scio Deum esse</i>	24
Victor V. Grecu	<i>Identitate. Unitate. Integrare – în spectrul globalizării</i>	25
Remus Rizescu	<i>Compozitorul slovac Jan Levoslav Bella și Sibiul</i>	26
Teodor Ardelean	<i>Limba înainte de toate și în toate</i>	27
Andrei Șaguna	<i>Românii s-au zbatut mai mult pentru limbă decât pentru viață</i>	28
Andrei Bârsceanu	<i>Asociațiunea nu va face literatură și știință, ci numai va sprijini literatura și știința</i>	29
Iuliu Moldovan	<i>Problema Munților Apuseni</i>	30
Ion Duma	<i>Eminescu și românii din Ungaria</i>	31

Vasile Ladislau Pop	<i>„Luptele politice nu numai că ne-au răpit timpul, dar au înstrăinat frați de către frați”</i>	32
Vasile Ladislau Pop	<i>“Numai lumina, numai cultura ne poate mântui: cultura și lumina trebuie să ne dea putere în brațe, ca să ne știm apăra viața, și minte și înțelepciune spre a ne ști conserva și înmulți cele trebuincioase întru susținerea vieții”</i>	33
Vasile Ladislau Pop	<i>«(...)În loc de a trage unii într-o parte, alții în alta, în loc de a lucra unii spre stricarea și slăbirea altora ca să ne ridicam persoanele noastre (...)»</i>	34
Sebastian Stanca	<i>Pastelele lui Alecsandri</i>	35
Andrei Bârseanu	<i>„Oamenii mari se cunosc după seriozitatea cu care tratează chiar și lucrurile mici”</i>	36
Andrei Șaguna	<i>„Suntem fiii unei patrii umane, culte și constituționale”</i>	37
George Barițiu, Iacob Bologa	<i>“Nici unu poporu care nu cultiva artile si industri'a, nu are dreptu a se numerá între poporale civilisate”</i>	38
Acad. Radu P. Voinea	<i>Asociațiunea a avut un rol important în realizarea unității spirituale și naționale a tuturor românilor</i>	39
Vasile Ladislau Pop	<i>„Asociatiunea nutrește și conservă spiritul național, cultivă și conservă limba și prin aceasta existența națională”</i>	40

Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Înființarea unei școli române de fete în Sibiu</i>	41
Iacob Bologa	<i>Numai dezvoltarea facultăților spirituale, numai luminarea minții, numai cultura cea adevărată, norocesc, fericesc pe om, va noroci și va ferici pe poporul român</i>	42
Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Asociațiunea pentru înaintarea în cultură a femeii române</i>	43
Iacob Bologa	<i>Poporul român singur prin cultură poate să se înalțe la acea vază și demnitate care l-ar putea mântui de nenumăratele rele ce-l apasă</i>	44
Iacob Bologa	<i>Asociațiunea este de nespus folos nu numai pentru români ci și pentru popoarele conlocuitoare</i>	45
George Barițiu	<i>Raport general asupra stării Asociațiunii, 1889 ...</i>	46
Antonie Plămădeală	<i>Darul Asociațiunii către poporul român</i>	47
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i>	48
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i>	49
Elena Macavei	<i>Rolul Asociațiunii ASTRA în emanciparea femeii și educația copiilor</i>	50
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Emil Cioran (între afinitățile afective și refuzurile selective)</i>	51
Ștefan Pascu	<i>Rolul național-cultural al ASTREI</i>	52

Andrei Șaguna	<i>Munca este onoarea și reputația cea mai mare a omului</i>	53
Timotei Cipariu	<i>Școlile elementare sunt fundamentul culturii naționale și a literaturii naționale</i>	54
Timotei Cipariu	<i>Două gimnazii pentru înaintarea culturii naționale la Năsăud și Blaj</i>	55
Timotei Cipariu	<i>Cauzele naționale, prin bărbați energici, capabili de orice sacrificiu</i>	56
Cristofor I. Simionescu	<i>Astra și Țările Române</i>	57
Mihai Sofronie	<i>Vasile Stroescu, un filantrop aproape uitat</i>	58
Matei Pamfil	<i>Andrei Bârseanu și Asociațiunea</i>	59
Matei Pamfil	<i>Mitropolitul Andrei Șaguna și Asociațiunea</i>	60
Elena Macavei	<i>Călătorie în China</i>	61
Elena Macavei	<i>Glume, anecdote în publicațiile ASTREI</i>	62
Caius Iacob	<i>Matematica românească de la Gheorghe Lazăr la Traian Lalescu</i>	63
Nicolae Nicoară-Horia	<i>Schiță de portret - Atanasie Marian Marienescu –</i>	64
Tatiana Benchea	<i>Creativitatea, izvor de energie</i>	65
Sergiu Găbureac	<i>Crizele și biblioteca publică</i>	66
Mihai Racovițan	<i>Sibiul în anul evenimentelor decisive – 1918</i>	67

Mihai Racovițan	<i>Rosturile Sibiului în revoluția română din Transilvania de la 1848-1849</i>	68
Antonie Plămădeală	<i>ASTRA – Ctitorii și ctitoriile ei</i>	69
Vasile Avram	<i>Sensuri bipolare în poezia lui Blaga</i>	70
Vasile Avram	<i>Ritual pentru Noica</i>	71
Vasile Avram	<i>Codul Eminescu</i>	72
Vasile Avram	<i>Modelul Cioran</i>	73
George Barițiu	<i>Unul din scopurile principale ale școlilor de fete este să împuțineze urmările triste ale blestemului care se numește lux, vanitate omenească, dacă nu le poate paraliza cu totul</i>	74
George Barițiu	<i>Meritul Asociațiunii constă în admirabila sa influență morală care o pătrunde în toate fibrele poporului nostru</i>	75
Diana Câmpan	<i>Constantin Noica – restituiri</i>	76
Diana Câmpan	<i>Aventura adevărului fără de sfârșit în cultură; Cultura – o utopie asumată</i>	77
Alexandru Dobre	<i>Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român și Societatea Academică Română</i>	78
Valer Hossu	<i>Episcopul Dr. Iuliu Hossu – Trăirea în jurământul pentru sionul românesc</i>	79

Cornel Lungu	<i>Momente ale participării Sibiului la Revoluția din 1848-1849 în Transilvania. Locul și rolul Comitetului Națiunii Române</i>	80
Cornel Lungu	<i>Din legăturile “ASTREI” cu societăți academice și culturale române și străine 1861-1914</i>	81
Cornel Lungu	<i>Pașii poetului în cetate</i>	82
Ovidiu Hurduzeu	<i>Capitalismul cu conștiință și economia participativă</i>	83
Ion Bianu	<i>August Treboniu Laurian</i>	84
Ilie Moise	<i>Ilie Dăianu și spiritul Blajului</i>	85
Cornel Lungu	<i>Petiția Episcopiei Române Ortodoxe din Statele Unite ale Americii de Nord către președintele Woodrow Wilson</i>	86
Alexiu Tatu	<i>Mihai Viteazul în documentele Serviciului Județean Sibiu al Arhivelor Naționale</i>	87
Bianca Karda	<i>Odiseea plecării unor români ardeleni din județul Sibiu în America (1900-1914) reflectată în presa transilvăneană a vremii</i>	88
Eugenia Crișan	<i>Generalul francez Berthelot și România</i>	89
George Barițiu	<i>Adunarea generală a XXX-a a Asociațiunii Transilvane</i>	90
Constantin Cubleșan	<i>Mihai Eminescu – Ciclu schillerian</i>	91
Constantin Cubleșan	<i>Ion Pop Reteganul – Folclorist și publicist</i>	92

Constantin Cubleşan	<i>Ioan Slavici – portret în oglinda timpului</i>	93
Mircea Braga	<i>Însemnări despre multiculturalitate</i>	94
Marius Laurian	<i>August Treboniu Laurian</i>	95
Keresztes Coloman Stefan, Eugenia Simona Keresztes	<i>Genii ale matematicii la Sibiu: Farkas Bolyai și János Bolyai.....</i>	96
Alexandru Sterca- Şuluţiu	<i>Nu este sub sóre natiune, care cu mai mare ardóre a animei sê-sí iubésca patrià sí vetr'a strabuniloru sei, cá Românulu</i>	97
Ioan Lupaş	<i>Înfiinţarea „Asociaţiunii“ și conducătorii ei</i>	98
Iosif Sterca Şuluţiu	<i>Discursul ținut la inaugurarea Muzeului istoric și etnografic și la deschiderea Expoziţiei, în 19 August st. N. 1905</i>	99
Ion Onuc Nemeş- Vintilă	<i>Bibliotecile publice din Olanda și misiunea lor: „Să facem o comunitate mai bună”</i>	100
Virgiliu Florea	<i>Anton Pann în reeditarea-model lui M. Gaster (1936)</i>	101
Horst Ernst Klusch	<i>Pe urmele strămoşilor habani</i>	102
Ion Agârbiceanu	<i>Raportul Secretariatului general al Secţiunilor literare-ştiinţifice ale „Astrei” dela 6 Iunie 1932 – 27 Mai 1933</i>	103
Liliana Popa	<i>Oameni și cărți în Sibiul de altădată</i>	104

Vasile Crișan	<i>Protecția patrimoniului cultural sibian. Istorie și actualitate</i>	105
George Barițiu	<i>Din istoria Asociațiunii (1861-1888)</i>	106
George Barițiu	<i>Raportul Asociațiunii după 31 ani</i>	107
Werner Schaal	<i>Noua Bibliotecă Universitară a Universității „Lucian Blaga” – Die neue Universitätsbibliothek der Lucian-Blaga-Universität</i>	108
Ilarion Pușcariu	<i>Cuvântulă Presidială la deschiderea adunării generale a Asociațiunei transilvane, ținute la 10/22 și 11/23 Octobrie a. c. în Năseudă</i>	109
Marin Diaconu	<i>Emil Cioran și Constantin Noica</i>	110
Marin Diaconu	<i>Emil Cioran și Nicolae Tatu</i>	111
Vasile Grajdian	<i>Preotul muzician Gheorghe Șoima</i>	112
Matei Pamfil	<i>Gustav Weigand și Asociațiunea</i>	113
Paul Bruszanowski	<i>Mitropolitul Andrei Șaguna – o viață de sfințenie</i>	114
Paul Bruszanowski	<i>Concepția canonică a mitropolitului Andrei Șaguna privind organizarea Ortodoxiei ecumenice și a poziției Mitropoliei românești din Transilvania și Ungaria</i>	115
Liliana Moldovan	<i>Deschideri antropologice în opera lui Emil Cioran</i>	116
Alexiu Tatu	<i>Arhivele Statului din Cluj în refugiu la Sibiu. Documente de arhivă</i>	117

Mariana S. Țăranu	<i>Degradarea sistemului de învățământ, mass-media și persecuțiile religioase din Moldova de la est de Prut în timpul primei ocupații sovietice (1940-1941)</i>	118
Rodica Braga	<i>Despre condiția femeii –scriitor</i>	119
C. George Săndulescu	<i>Atitudinea Noica</i>	120
***	<i>Școala civilă de fete cu internat</i>	121
Elena Macavei	<i>Însemnări de călătorie în Scandinavia</i>	122
Corina Turcu	<i>Stil și gândire la Augustin Buzura</i>	123
Nicolae Balotă	<i>Cercul câinilor muzicanți</i>	124
Ion Taloș	<i>Franz Obert - cel mai de seamă etnolog ardelean din deceniul al șaselea al secolului al XIX-lea</i>	125
Mircea Braga	<i>Mărirea și decăderea reportajului literar</i>	126
Mihai Augustin Racovițan	<i>Despre starea românilor din Ungaria dualistă la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea</i>	127
Onuc Nemeș-Vintilă	<i>Pantheon național sau Istoria este morala care instruează prin exemple</i>	128
Constantin Chiriac	<i>Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu</i>	129
Iuliu Adrian Paul	<i>Enigma tăblițelor de la Tărtăria</i>	130
Emanuel PavelTăvală	<i>Enciclopedia ortodoxiei românești</i>	131

Ioan Seni	<i>Pagini din istoricul Despărțământului Astra Năsăud</i>	132
Silvia Pop	<i>Despărțământul Blaj al ASTREI (1870-2011)</i>	133
Doina Udrescu	<i>Rolul ASTREI în formarea unui patrimoniu artistic național</i>	134
Policarp Chițulescu	<i>Noi manuscrise - posibile autografe - aparținând monahului Gavriil Uric de la Neamț</i>	135
Lazăr Lădariu; Mariana Cristescu	<i>Dr. Eugen Nicoară – un Mecena al românilor mureșeni</i>	136
Mariana Cristescu; Lazăr Lădariu	<i>Despărțămintele Sighișoara, Târgu-Mureș și Târnăveni ale ASTREI</i>	137
Bogdan Andriescu	<i>Viața privată în Transilvania secolelor XVI-XVII</i>	138
Anca Andreescu	<i>Între jurnalistică și literatură</i>	139
Elena Tîrziman	<i>Patrimoniul documentar reflectat în colecțiile speciale ale Bibliotecii Naționale a României.....</i>	140
Rodica Braga	<i>O unică și incredibilă experiență cu Mircea Ivănescu: Commentarius perpetuus</i>	141
Mircea Braga	<i>Proiecția nietzscheeană a Europei Unite</i>	142
Alex Ștefănescu	<i>Profesia de critic literar</i>	143
Letiția Constantin	<i>Eminescu muzical-partituri aflate în Colecțiile Speciale ale Bibliotecii Naționale a României</i>	144

Brad Coriolan	<i>Comemorarea eroilor și martirilor români în exil</i>	145
Ovidiu Hurduzeu	<i>Distributismul românesc, între Ion Mihalache și societatea de mâine</i>	146

Ovidiu HURDUZEU

Distributismul românesc, între Ion Mihalache și societatea de mâine *

Multora dintre dumneavoastră, termenul „distributism“ nu le spune nimic, iar legătura dintre distributism și Ion Mihalache pare la fel de absurdă precum legătura dintre o pisică și un măr. Dacă, însă, Ion Mihalache ar intra acum în sală ar recunoaște cu siguranță în distributism un model economic și social foarte apropiat de cel propus de țărăniști după primul război mondial. Și, probabil, ar cere partidului care se revendică din partidul pe care l-a creat împreună cu Iuliu Maniu o explicație privitoare la abandonarea acestei doctrine după 1990.

Interesul meu pentru distributism, care ulterior a devenit o adevărată pasiune, este de dată recentă. Am scris prima dată despre acest model în cartea **„A Treia Forță. Renașterea României profunde“** (co-autor Mircea Platon). În capitolul „O societate personalist-conservatoare“, susțineam teza că România ar fi redevenit o țară normală dacă guvernele postdecembriste ar fi urmat calea distributistă de dezvoltare. Ar fi trebuit ca proprietatea să fi fost răspândită celor mulți, nicidecum câtorva oligarhi, administrația de stat să fi fost condusă după regulile subsidiarității, care spun că decizia trebuie luată la nivel local și nu central, iar țărănimea să-și fi recăpătat locul cuvenit în societate.

În „A Treia Forță“ nici eu, nici Mircea Platon nu ne-am propus să trasăm liniile directe ale unui model economic. Ulterior, discuțiile avute cu

*Conferință prezentată în ziua de 14 iunie 2011

8..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

cititorii în timpul conferințelor prin țară sau pe internet au pus însă în evidență nevoia unor „soluții“ pentru rezolvarea actualei crize de sistem din România (și nu numai din România). Pentru a răspunde acestor doleanțe, am alcătuit o antologie de texte social-economice, „Economia libertății. Renașterea României profunde“, realizată împreună cu economistul și teologul american John Medaille – precizez că John Médaille este considerat unul dintre teoreticienii neodistributismului contemporan. Antologia , incluzând textele a 14 personalități de renume din Occident, prezintă principii și soluții de reformare a societății pe baza principiilor distributiste.

Când am început să lucrăm la antologie, John Medaille mi-a atras atenția asupra legăturii strânse dintre distributism și doctrinele agrariene interbelice. Mi-a vorbit cu admirație despre Virgil Madgearu și Ion Mihalache, reamintindu-mi marele respect pe care îl purta Chesterton, părintele distribuțiștilor englezi din anii '20, pentru „a treia cale“ urmată de partidele agrariene din Estul Europei. Am fost surprins, chiar șocat să constat că intelectuali americani, dintre cei mai respectați, redescoperiseră de curând modelul agrarienilor interbelici, la loc de frunte situându-se modelul românesc. Nu numai că occidentalii au redescoperit distributismul interbelic din Estul Europei, dar l-au propus drept alternativă viabilă la actualul model neoliberal.

Împroprietăririle din Estul Europei, înfăptuite după 1917, transformaseră întreaga regiune într-un ținut al micilor gospodării țărănești. Este foarte important să subliniem caracteristicile acestor măsuri radicale. În anii '20, în Estul Europei nu s-a trecut de la marea proprietate agricolă la mica proprietate, de la o agricultură capitalistă practică pe mari întinderi la o agricultură țărănească cu mici fermieri. Nu! Spre deosebire de marele și micul fermier din Occident, pentru țăranul din Estul Europei pământul era în primul

rând un mijloc de a-și asigura hrana, pentru familie și animalele din gospodărie. Drept urmare, producția agricolă era diversificată; țăranul ducea la piață doar surplusul și poate ceva mai mult atunci când avea mare nevoie de bani lichizi. O recoltă mai bogată însemna un consum mai mare pentru țăranii înșiși. „Înainte duceam găștele la piață iar eu mă hrăneam cu cartofi“, spunea un țăran maghiar citat de istoricul David Mitrany. „Acum“, preciza țăranul, „vând cartofii și mănânc găștele“. Împroprietăririle au ridicat în mod evident nivelul de trai al țăranimii dar nu au crescut producția destinată pieței sau randamentul agriculturii. Împroprietăririle au eliminat privilegiile de care se bucurau marii latifundiari; exproprierile s-au făcut fără compensații; țăranii au primit pământul gratis ori l-au cumpărat foarte ieftin – în România, țăranii au putut cumpăra pământ la 3% din valoarea de piață.

Înainte de reforma agrară, în România proprietățile de peste 250 de acri acopereau 49 la sută din suprafața arabilă și se aflau în mâinile a 0,46% dintre proprietari. Să nu credem însă că pe aceste mari domenii agricole se producea după modelul industrial. Deși aveau în posesie jumătate din terenul arabil al țării, marii proprietari dețineau doar o zecime din animalele de tracțiune și mai puțin de o zecime din pluguri. Anomalia decurgea din faptul ca latifundiarii nu-și lucrau singuri pământul (doar 0.6 % dintre ei făceau acest lucru) – pământul le era dat în arendă țăranilor și unor intermediari pe perioade între 3 până la 5 ani. Arendașii nu aveau nici un motiv să aducă îmbunătățiri terenurilor care erau lucrate de țăranii în devălmășie – țăranii foloseau propriile lor unelte și propria lor sămânță. Existau extrem de puține ferme agricole mari, pe sistem capitalist – România avea doar vreo 20 de astfel de ferme, iar ele s-au bucurat de un tratament preferențial în timpul reformelor.

10..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

Împroprietăririle nu au putut să rezolve acele probleme economice rezultate din suprapopularea regiunilor rurale. În perioada interbelică populația rurală a crescut cu 30% în Estul Europei. Se considera că un hectar de persoană era minimul necesar pentru ca o gospodărie țărănească să-și asigure un trai decent. Reformele nu au putut să le ofere țăranilor decât jumătate de hectar de persoană.

Gospodăriile țărănești împroprietărite nu aveau mijloace să achiziționeze animale, unelte și îngrășăminte; nu li s-au acordat nici credite și nici consultanță. Mișcarea cooperatistă, la care ținea atât de mult Ion Mihalache, a fost ținută, din motive politice, mai mult sau mai puțin sub controlul statului. Deși era imperios necesar ca satele să poată comunica între ele și cu lumea din jur, fondurile publice au fost alocate căilor ferate și construcției de șosele.

Agricultura țărănească din centrul și estul Europei nu era și nu este potrivită producției de cereale – mai ales a porumbului – ci creșterii animalelor și grădinaritului. Cu toate acestea, toate țările din Est s-au încăpățânat să mențină în mod artificial exportul de cereale chiar și după reformă. În acest scop statul le oferea țăranilor subvenții pentru cultivarea porumbului, și creștea impozitele dacă pe terenurile achiziționate după reformă practicau agricultura diversificată. În general, tendința era ca agricultura să fie lăsată să se descurce în timp ce subvențiile mergeau spre activitățile industriale.

Reforma agrară a început în 1917 sub presiunea situației de pe front și a schimbărilor survenite pe plan internațional. Se căuta cu disperare un mijloc pentru a ridica moralul trupelor românești și a stăvili propaganda bolșevică. Într-un moment în care țara se afla într-o situație dramatică, Regele Ferdinand le-a promis țăranilor: „Ați câștigat dreptul de a fi stăpâni ai pământului pe care ați luptat. Vi se va da pământ. Eu, regale vostru, voi fi primul care voi da

exemplul. Veți fi chemați să participați în mai mare măsură la viața publică“. Decretul de împrăștiere a țăranilor, votat în decembrie 1918, a trecut în proprietatea țăranilor 5 milioane de acri. Când PNT-ul a ajuns la putere, cu Ion Mihalache, ministrul agriculturii, reforma agrară a continuat într-un ritm accelerat.

Păturile sociale deposedate de pământ, și-au găsit ocupații în industrie, bănci, comerț, armată și administrația de stat, umflând aceste sectoare cu mult peste necesitățile reale ale țărilor din Est. După prăbușirea Imperiului austro-ungar, piața de desfacere comună a fost înlocuită de piețele naționale dominate de mercantilismul urban și de tarife protecționiste. Capitale precum Sofia și Bucureștiul întrețineau birocrății costisitoare, plătite din impozitele impuse țăranimii (80% din populație în România). Fiecare țăran trebuia să muncească jumătate de an pentru plata impozitelor. Într-o vreme când țăranii împrăștiți aveau cel mai mult nevoie de ajutor pentru a-și organiza activitatea, puținele lor venituri monetare erau secătuite de impozite și tarife protecționiste. „După ce li s-a dat pământul ieftin“, scrie Mitran, „țăranii au trebuit să plătească cu vârf și îndesat prin mijloace indirecte; au scăpat de exploatarea marilor latifundieri doar pentru a cădea sub tutelajul unei mame vitrege: statul mercantilist“. „Situația existentă înainte de reformă, în care un număr mic de proprietari de pământ dețineau cea mai mare parte a veniturilor agricole a fost transferată domeniului comerțului și industriei“, observa un critic al vremii. În 1925, Ion Mihalache scria în *Noul Regim Agrar*: „Este adevărat ca astăzi țăranii nu mai sunt sclavii marilor proprietari; dar acesta este singurul progres evident și este doar formal. Robia nu a dispărut; acum robia față de trusturile bancare dictează condițiile în care sunt vândute produsele.

12..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

Munca liberă dar impozitată și comerțul îngrădit – iată metodele moderne de subjugare“.

Reformele agrare au produs schimbări cruciale în Europa de Est. Nu au creat noi clase sociale dar au întărit în mod considerabil țărănimea. Reformele i-au ruinat pe marii latifundiari, de fapt, au desființat clasa lor socială de sine stătătoare, întrucât noile legi restricționau vânzarea terenurilor agricole și împiedicau reconcentrarea lor în mari proprietăți.

Aceste uriașe schimbări din Europa de Est din perioada interbelică au fost cunoscute sub numele de „răzvrătirea verde“. „Răzvrătirea verde este precum marele război“, scria Chesterton la începutul anilor 20. „Este un eveniment crucial, un punct de cotitură în istorie precum convertirea lui Constantin la creștinism și Revoluția Franceză...Ceea ce s-a întâmplat în Europa de la terminarea războiului [Primul Război Mondial] marchează o enormă victorie pentru țăran și, în consecință, o enormă înfrângere atât pentru comuniști cât și pentru capitaliști... Într-un fel de tăcere reverențioasă, țărănimea a dus o luptă vastă și înverșunată contra bolșevismului și a fratelui sau geamăn, care este Marea Corporație, iar țărănimea a câștigat.“ Chesterton nu era singurul care remarca însemnătatea „răzvrătirii verzi“. Doi ziariști cunoscuți ai vremii, Dorothy Thomson și M.W. Fodor scriau că: „Țăranul, ieri un sclav, este astăzi stăpân pe situația din Europa Centrală“ dar remarcau și faptul că, în vreme ce „revoluția roșie stârnește cea mai mare îngrijorare și este mereu prezentă pe prima pagină a ziarelor, răzvrătirea verde, care este la fel de promițătoare și de amenințătoare, și mult mai activa, nu suscită un prea mare interes“.

Să nu credem că în anii '20 elitele conducătoare au prins dintr-o dată drag de țărănime și s-au hotărât să-i ofere drepturi și libertăți. În 1866, în primul parlament constituțional al României, țărani nu aveau nici un reprezentant, o situație care nu s-a îmbunătățit prea mult dacă luăm în considerare faptul că, în

1917, în Parlamentul de la Iași, acolo unde se dezbătea marea reformă constituțională și agrară, nu se afla nici un deputat al țăranilor. Elitele credeau ca țăranimea, odată ce-și va fi potolit foamea de pământ, nu va mai revendica nimic altceva. În 1921, când s-a definitivat reforma agrară, cunoscutul om politic liberal Constantin Argetoianu a exclamat: „Și acum, Partidului Țărănesc fie-i țărâna ușoară!“.

Dupa 1990, in România, asa zisele „elite intelectuale” au injectat în mentalul colectiv trei idei toxice: ideea pasivității țăranului în istorie, a inaderenței sale față de valorile democratice precum și ideea rezistenței țăranului la modernizarea societății românești. După 1990, oameni precum Horia Roman Patapievici au dus până la absurd „teza modernizării eșuate“, susținând, nici mai mult nici mai puțin, decât că România actuală nu s-ar afla într-o situație catastrofală datorită comunismului, ci mai degrabă datorită țăranimii și „spiritului național, invariabil conceput ca țăărănesc, ortodox, colectivist și devălmaș“ (o critică a tezei „modernizării eșuate“ găsiți în articolul „Libertatea istoriei și istoria libertății“ scris de Mircea Platon și inclus în „A Treia Forță. România profundă“). Mai recent, într-un eseu din 2006 de Gelu Sabău, intitulat „De ce n-a reprezentat țăranimea o soluție?“ am găsit o variațiune pe aceeași temă: „Pus să-și dea cu părerea despre problemele politice, sociale sau economice ale zilei – așa cum poate și trebuie să facă orice cetățean al unei democrații respectabile – țăranul nu poate emite decât opinii, uneori pline de bun simț, însă în cel mai bun caz inadecvate realităților supuse analizei. De altfel, există voci care susțin că eșecul modernizării și declinul clasei politice și al societății românești a început odată cu universalizarea dreptului la vot, adică odată cu transformarea țăranimii

14..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

majoritare în masă electorală“ (este vorba despre votul universal al României Mari care l-a înlocuit pe cel cenizar al României Mici).

Nici Argetoianu și nici susținătorii postdecembriști ai tezei „modernizării ratate“ nu au înțeles sau nu au vrut să admită noutatea pe care o aducea „răzvrătirea verde“ a țărânimii est- și central-europene. În întreaga regiune, revoluția agrară a fost însoțită de o revoluție politică democratică. Țăranul nu s-a mai mulțumit să dobândească pământ fără libertate și libertate fără pământ. Pentru prima data Europa centrala și de sud-est cunoștea o adevărată mișcare populară hotărâtă să-și revendice drepturile politice constituționale.

Deși era în favoarea ordinii democratice, dezvoltarea impetuoasă a partidelor agrariene din acei ani, succesul lor, au înspăimântat elitele mercantile aproape la fel de mult ca și bolșevismul. Nu „răzvrătirea verde“ a țăranilor a fost antidemocratică – de exemplu, Partidul Național Țărănesc a format primul guvern cu adevărat parlamentar din istoria țării – nu poporanistii au îngădit libertățile constituționale ci, dimpotrivă, partidele și grupările mercantilismului urban. Țărăniștii erau atât de atașați principiilor democratice încât acest atașament a devenit punctul lor slab, călcâiul lui Ahile, în momentul în care au început să întâmpine rezistență violentă din partea forțelor dictatoriale și a extremiștilor de dreapta și de stânga. Profesând principiile democrației și nonviolentei, au căzut victimă propriilor idealuri. A rămas înscrisă în istorie atitudinea responsabilă a liderilor PNT din timpul uriașei demonstrații țărănești de la Alba Iulia din 6 mai 1928. Deși mulțimea adunată cerea insistent plecarea spre București într-un fel de „marș asupra Romei“, liderii țărăniști au optat pentru nonviolenta, oprind coloanele de participanți să se deplaseze spre Capitală.

Trecând în revistă programul economic al țărăniștilor din acea vreme, vom descoperi un model de dezvoltare de sorginte distributistă, extrem de curajos și

de o clarviziune uimitoare. Era o adevărată „a treia cale“ menită să întărească cei doi piloni ai unei societăți țărănești: tradiția și echitatea socială. Baza socială a acestui program nu era individul atomizat al liberalismului sau indivizii aglutinați într-o masă informă ai comunismului, ci familia și obștea sătească. (Nu-i poate întâmplător faptul că, după reformele agrare din 1918-1920, în mediul rural din România numărul căsătoriilor a crescut.)

Spre deosebire de fasciști și comuniști, țărăniștii susțineau idealurile democrației economice și ale pluralismului. „Atașamentul lor față de proprietatea de familie era mai puternic decât a oricărui partid conservator“ , scrie Allan Carlson, un gânditor paleoconservator contemporan din SUA. Prin unele dintre idealurile lor sociale se apropiau de socialism dar deosebirile dintre distributismul țărăniștilor și socialism erau esențiale. Socialiștii, ca și liberalii susținători ai *laissez-faire*-ului, vedeau rezolvarea problemelor socio-economice în producția industrială pe scară largă și în concentrarea de capital, fie în mâini private, ca liberalii, fie în mâinile statului socialist. Partidele țărăniște susțineau „proprietatea obținută ca rod al muncii“ și se împotriveau proprietății bazate pe operațiuni speculative. Înființarea de cooperative avea drept scop tocmai eliminarea intermediarilor. Odată ajunse la putere, partidele țărănești au promovat dezvoltarea selectivă a industriei, comerțul liber cu vecinii – erau în favoarea unei zone de comerț în zona Dunării –, impozitele echitabile, guvernul descentralizat, serviciul public pentru tineri.

Nu mai este necesar să amintesc anticomunismul care caracteriza partidele țărănești. Karl Marx vedea în țărani o clasă socială condamnată de istorie. Pentru Marx țărani erau proști, înguști la minte, ineficienți. În viziunea lui Marx, viitorul agriculturii urma să fie asigurat de agricultura pe baze industriale practică pe suprafețe întinse. Pentru țărăniști, viitorul agriculturii

16..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

consta în dezvoltarea agriculturii intensive practică în gospodăriile țărănești, considerate mai eficiente decât marile ferme de tip industrial. Din motive de strategie, considera Lenin, comuniștii trebuiau să încurajeze revoltele țărănești, dar trebuiau să se opună oricărui proiect de „îmburghezire“ a țăranimii, inclusiv cooperativelor. Este un fapt istoric de necontestat că în Polonia guvernul agrarian a oprit invadarea țării de către bolșevici în mai 1920, în Bulgaria, guvernul populist al lui Stamboliski a împiedicat derularea unei greve generale conduse de comuniști iar eforturile bolșevice de a captura mișcările agrariene din centrul și estul Europei printr-o Internațională agrariană roșie, numită Krestintern, au dat greș. În 1923, partidele țărăniste și-au format propria lor internațională numită Internaționala verde, cu sediul la Praga.

Deși erau singura alternativă viabilă atât la fascism cât și la comunism, guvernele agrare din Polonia, România sau Bulgaria nu au beneficiat de ajutorul Occidentului. Ele nu au găsit resursele necesare să descentralizeze industriile, să construiască infrastructura de transport și să consolideze sistemul cooperatist. Liberalizarea regională a comerțului, pe care o propuneau ei, s-a lovit de neomercantilismul practicat în urma colapsului economic din '29-30. Oricum, experimentele agrariene din perioada interbelică au arătat că o ordine distributistă nu este o utopie, ci o realitate, un mod de viață cu profunde rădăcini în societățile tradiționale din Estul Europei.

Întrebarea pe care ne-o punem cu toții este dacă o astfel de ordine este posibilă astăzi sau dacă este legată iremediabil de trecut. Răspunsul meu este că, în mod categoric, „a treia cale“ a agrarienilor interbelici poate constitui o alternativă viabilă pentru rezolvarea gravelor probleme cu care ne confruntăm. Nu este vorba de copierea *ad litteram* a modelului țărănist interbelic. Ca și în perioada interbelică, se pune însă problema găsirii unei a treia căi. Astăzi, în

România, avem nevoie de o alternativă la neoliberalismul globalizant, care propune colonizarea economică a țării, și etatismul neocomunist de tip mafiot. În antologia “Economia libertății. Renașterea României profunde“, în articolele publicate de către Centrul pentru o Românie integră și prosperă (CRIP) veți găsi analize și soluții pentru o renaștere economică a României. Majoritatea soluțiilor pe care eu și colaboratorii mei le-am propus, chiar dacă nu sunt toate distributiste – nici nu ar putea să fie, întrucât România trebuie să aibă o economie mixtă – rămân coerente cu creștinismul și tradițiile noastre economice.

Civilizația globală de astăzi este o aberație a istoriei. Societatea românească, situată cumva la marginea sistemului, rămasă neintegrată prin „România profundă“, are o reală șansă de a evita obezitatea economică și civilizațională care este în curs de a ruina Occidentul. Revenirea la unitățile economice naturale, la familie, la asocierile bazate pe vecinătate cum ar fi parohia, este mult mai ușor de îndeplinit în România decât în SUA. Întoarcerea la o lume normală, cu Dumnezeu și rost, în genul celei care exista înainte de dezastrul comunist și aventura „liber-schimbistă“ de astăzi este nu numai posibilă, dar și inevitabilă.

Trebuie să abandonăm prejudecățile și stereotipurile gândirii convenționale. Să ne gândim la țărani, nu la timpul trecut, ci la cel viitor. Să credem cu fermitate că satele românești vor rămâne comunități viabile și peste o sută de ani. Ele vor fi comunități prospere care vor face atractivă viața la țară. În mod sigur, satele românești de mâine vor depăși orizontul agriculturii prin apariția și dezvoltarea în zonele rurale a unor forme foarte diferite de activități non-agricole, de la formele economice partenariale de tip „open source“ până la noua economie verde. Să nu uităm că economiile țărănești din

18..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

istorie au funcționat pe baza utilizării eficiente a energiei solare. Pe plan mondial, tendințele economice de dezvoltare converg toate spre generalizarea practicilor distributiste și a unor modele de dezvoltare neoagrariene. Se vorbește din ce în ce mai mult de capitalismul sustenabil, de apărarea și folosirea rațională a patrimoniului natural al fiecărei țări, de revenirea la practicile agriculturii tradiționale, de avantajele economiei domestice, de autonomia micii gospodării de semi-subzistență, de răspândirea largă a capitalului prin microcredite, de o distribuție echitabilă a producției, de cooperarea voluntară și, poate cel mai important, de încorporarea în viața economică a așteptărilor etice mai degrabă decât simplul profit. Precum țărăniștii din trecut, distribuștii nu se împotrivesc tehnologiei. Ei vor doar ca tehnologia să respecte „practicile locului“, așa cum practicile economice trebuie să respecte biodiversitatea.

Gospodăriile de subzistență și semi-subzistență nu trebuie distruse; ele trebuie să profite însă de avantajele create de cooperarea în rețea. „Este recomandabil să nu te amesteci în nebunia capitalismului global“, scrie profesorul american Adam Webb în „Economia libertății“, „a urmări însă avantajul reciproc, colaborând cu oameni care gândesc ca tine, a încheia tranzacții pe o bază etică sunt lucruri care trebuie încurajate“.

A gândi în mod serios alternative care să contracareze excesele economice și culturale de astăzi implică redefinirea a ceea ce înseamnă să fii modern. Astăzi modernitatea este definită de forțele deterritorializate ale globalizării. Modern înseamnă tot ceea ce este global. Acestei deterritorializări, distribuștii și tradiționaliștii îi vor opune, mai devreme sau mai târziu, propriul lor **internaționalism**. Iată de ce distribuștii trebuie să redefinească și ceea ce înseamnă astăzi a fi naționalist. Ordinea internațională postbelică, construită pe fundamentul instituțional stabilit la Bretton Woods nu este o

lume fără frontiere ci o „comunitate a comunităților naționale“, cum o definește Herman E. Daly, părintele economiei ecologice. În acest sens, naționalismul de astăzi este în totalitate „verde“, are o conotație complet pozitivă; fiecare națiune este chemată să păstreze și să restaureze integritatea sistemelor ei naturale – solul, apa, aerul, diversitatea biologică – și să exploateze cu mare grijă resursele sale minerale care devin, pentru fiecare națiune, „resurse strategice“. Distribuțiștii nu se opun forțelor care vor să distrugă națiunea, piatra unghiulară a ordinii mondiale, din considerente demagogice și etnic-parohiale. A apăra comunitățile naționale și subnaționale, de la națiune, regiune, cartier până la familie, înseamnă să lupți pentru binele comun la toate nivelele (sensul cel mai larg al cuvântului fiind „binele omenirii“). Cine ne-ar putea apăra de venalitatea capitalului speculativ, de cupiditatea transnaționalelor și „competitivitatea globală“ (un slogan pentru a desemna robia economică impusă de globalism), cine ar putea transpune în practică legile de protejare a mediului, cine ar putea opri exportul de capital natural spre profitul speculanților globali? Cine ar putea eradica corupția locală? Nimeni altcineva decât instituțiile statului național și comunitățile organice și voluntare ale națiunii, cum sunt familia, biserica, asociațiile de tip cooperatist, acest al treilea sector, intermediar între individul izolat și stat. A le desființa ori slăbi ar destabiliza nu numai viața unei națiuni ci și întreaga ordine mondială.

Pe urmele „Internaționalei verzi“ din anii '20, trebuie să stabilim propria noastră Internațională tradiționalistă, agrariană sau distributistă, depinde de terminologia pe care o preferăm. Să îndrăznim să ne imaginăm din nou un bloc puternic al partidelor distributiste din Parlamentul european care

20..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

ar încerca să redefinească agenda economică a Uniunii Europene! Agrarii interbelici ne-au demonstrat că un astfel de gând nu este o utopie.